

REGULAMIN

ODZNAKI KRAJOZNAWCZEJ PTTK (OK-PTTK)

POSTANOWIENIA OGÓLNE

1. Odznakę Krajoznawczą PTTK w skrócie OK-PTTK ustanowił Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego na wniosek Komisji Krajoznawczej ZG PTTK w celu:
 - stworzenia możliwości zdobywania odznak PTTK dla osób nieuprawiających aktywnie jednej z dyscyplin turystyki kwalifikowanej;
 - zachęcenia turystów, głównie młodzieży do systematycznego poznawania piękna i dorobku naszego kraju;
 - ułatwienia układania programu wycieczek zbiorowych, rodzinnych i indywidualnych, zwłaszcza odbywanych w dodatkowe dni wolne od pracy i świąteczne, a także planowania wędrówek urlopowych.
2. OK-PTTK jest odznaką stałą w stopniu brązowym, srebrnym i złotym.
3. OK-PTTK może być noszona jedynie przez osobę, której została przyznana zgodnie z wymaganiami regulaminu.

WARUNKI ZDOBYCIA OK-PTTK

4. Warunki formalne.
 - Odznakę może zdobywać każdy po ukończeniu 12 roku życia.
 - Odznakę można zdobywać zarówno indywidualnie, w czasie wycieczek rodzinnych, jak i uczestnicząc w wycieczkach zbiorowych.
 - Poszczególne stopnie odznaki można zdobywać jedynie w kolejności: odznakę stopnia brązowego można zdobywać w ciągu 2 lat, zaś odznaki stopnia srebrnego i złotego – każdą w przeciągu nie dłużej niż 5 lat.
 - Normy na wyższy stopień OK-PTTK można zdobywać bezpośrednio po spełnieniu Wymagań na odznakę niższego stopnia.
5. Programowe warunki ogólne zdobywania OK-PTTK.
 - OK-PTTK zdobywa się, zwiedzając określone obiekty krajoznawcze oraz uczestnicząc w imprezach krajoznawczych w czasie wycieczek pieszych (nizinnych i górskich), kolarskich, wodnych (kajakowych i żeglarskich), motorowych, autokarowych i innych;
 - zdobywający odznakę samodzielnie dobiera sobie do zwiedzania obiekty krajoznawcze i imprezy w taki jednak sposób, aby mógł zwiedzić różnorodne obiekty zarówno co do ich rodzaju, jak i ilości, zgodnie z wykazem podanym w p. 6 niniejszego regulaminu;
 - przy zdobywaniu odznaki wyższego stopnia nie można zaliczać powtórnie punktów za obiekty, miejscowości, trasy zwiedzane podczas zdobywania niższego stopnia OK-PTTK. Można natomiast zaliczać zwiedzanie obiektów krajoznawczych w trakcie aktualnie zdobywanej jednej z odznak turystyki kwalifikowanej;
 - zdobywając OK-PTTK można równocześnie zdobywać normy na inne odznaki turystyczne PTTK pod warunkiem przestrzegania regulaminowych zasad zdobywania danej odznaki;

- oprócz zwiedzania obiektów, zdobywający OK-PTTK powinien spełniać wymagania dodatkowe wymienione w p. 6 niniejszego regulaminu, świadczące o jego pogłębionych zainteresowaniach krajoznawczych oraz umiejętnościach popularyzatorskich.

6. Programowe warunki szczegółowe zdobywania OK-PTTK.

Należy tak dobrać plan zwiedzania obiektów i uczestniczenia w imprezach, aby z ogólnej ilości warunków podanych w poniższej tabeli spełnić:

Stopień odznaki	Ilość punktów do zdobycia
na odznakę brązową	25
na odznakę srebrną	60
na odznakę złotą	110

Nie można jednak pominąć żadnej z grupy oraz należy spełniać warunki dodatkowe. Na odznakę w stopniu brązowym wskazane jest zwiedzanie obiektów z własnego regionu. Przy zdobywaniu odznaki w stopniu srebrnym – co najmniej $\frac{1}{2}$, a w stopniu złotym – co najmniej $\frac{3}{4}$ obiektów należy zwiedzić poza własnym regionem.

Wykaz grup oraz rodzajów obiektów krajoznawczych i imprez; rodzaj wymagań dodatkowych	Ilość obiektów do zwiedzania oraz imprezy krajoznawcze i wymagania dodatkowe przy zdobywaniu OK PTTK w stopniu:		
	brązowym	srebrnym	złotym
Grupa I. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I JEGO OCHRONA			
Parki narodowe	1	2	4
Rezerваты przyrody	2	5	10
Pomniki przyrody	2	5	10
Parki krajobrazowe	–	–	1
Grupa II. OBIEKTY ZABYTKOWE			
Zabytki architektury	10	20	30
Dawne układy urbanistyczne	1	2	4
Zabytki techniki	1	3	4
Grupa III. MUZEA			
Muzea narodowe	–	1	3
Muzea regionalne lub okręgowe	1	3	5
Muzea tematyczne (np. historyczne, biograficzne)	1	1	2
Izby regionalne	1	1	2
Obiekty archeologiczne, wykopaliska	–	1	3
Grupa IV. KULTURA LUDOWA			
Skanseny	1	4	6
Spotkanie z twórcą ludowym	1	1	2
Uczestniczenie w imprezie regionalnej	–	1	2
Grupa V. DZIEJE WALKI I MĘCZEŃSTWA NARODU POLSKIEGO			
Miejsca pamięci narodowej, wielkich zwycięstw, pomniki i muzea walki narodowowyzwoleńczej i ruchu robotniczego	4	8	16

Grupa VI. OSIĄGNIĘCIA POLSKI LUDOWEJ			
Obiekty przemysłowe	1	4	6
Obiekty górnicze	–	1	1
Obiekty hydrotechniczne	–	1	1
Specjalistyczne zakłady rolnicze	1	2	3
Nowe obiekty mieszkaniowe, socjalne, komunikacyjne	1	2	3
WYMAGANIA DODATKOWE			
poznanie najciekawszych obiektów krajoznawczo-turystycznych regionu w czasie 7-dniowej wycieczki pieszej, kolarskiej, kajakowej lub żeglarskiej (lub 2 wycieczek 3-dniowych albo 3 wycieczek 2-dniowych)	1	2	3
uprawianie krajoznawczego hobby np. zdobycie „Plakietki zbiorów krajoznawczych”, „Ekslibrisu Krajoznawcy-Bibliofila”, albo posiadanie zbioru przewodników i folderów, zbioru znaczków i proporczyków turystycznych itp.	–	1	–
zdobycie lub posiadanie regionalnej odznaki turystyczno-krajoznawczej	–	–	1
propagowanie krajoznawstwa we własnym środowisku nauki lub pracy, zorganizowanie wystawy, pogadanki itp.	–	1	2
Łącznie ilość obiektów do zwiedzania i zadań do wykonania	30	70	125

7. Zasady potwierdzania wykonania zadań na OK-PTTK.

- podstawą do ubiegania się o przyznanie odznaki jest książeczka-kronika wykonana samodzielnie. służąca do robienia notatek, opisów, wklejania fotografii i pocztówek oraz do uzyskania potwierdzeń pobytu lub wykonanych zadań;
- potwierdzeniem pobytu, zwiedzania obiektu, udziału w imprezie może być odcisk pieczęci z nazwą miejscowości i obiektu, wklejony bilet wstępu, samodzielnie wykonany opis itp.;
- na wycieczkach zbiorowych potwierdzenia mają prawo wpisywać do książeczki-kroniki osoby posiadające następujące uprawnienia kadrowe PTTK, a biorące udział w wycieczkach: instruktorzy krajoznawstwa (wszystkich stopni), przodownicy i instruktorzy turystyki kwalifikowanej, przewodnicy turystyczni;
- potwierdzać wykonanie zadań mają również osoby posiadające uprawnienia kierownika wycieczek szkolnych, a także opiekunowie SKKT, instruktorzy ZHP, organizatorzy turystyki PTTK i piloci wycieczek krajowych, pod warunkiem, że biorą udział w danej wycieczce i zwiedzaniu obiektów;
- w przypadku niemożności uzyskania potwierdzeń jednym z ww. sposobów, można je uzyskać na podstawie ustnego sprawdzianu dotyczącego zwiedzanych obiektów, względnie rejonów, który mają prawo przeprowadzić osoby posiadające uprawnienia:
 - zasłużonego instruktora krajoznawstwa, instruktora krajoznawstwa Polski lub właściwego regionu;
 - przodownika i instruktora turystyki kwalifikowanej (tylko w zakresie swych uprawnień terenowych i turystycznych).
 - przewodnika (tylko w zakresie swych uprawnień terenowych).

8. Zasady przyznania OK-PTTK.

- po wykonaniu zadań przewidzianych regulaminem, książeczkę-kronikę przedkłada

się do zarządu macierzystego oddziału PTTK, który przyznaje „Odznakę Krajoznawczą PTTK” w stopniu brązowym i srebrnym poprzez upoważnione do tego osoby spośród kadry PTTK;

- odznakę w stopniu złotym przyznaje zarząd wojewódzki PTTK poprzez upoważnione do tego osoby;
- dowodem zdobycia OK-PTTK jest wpis dokonany w książeczkę-kronikę oraz do legitymacji członkowskiej;
- imienne listy zdobywców OK-PTTK powinny być uroczyście ogłaszane na imprezach turystycznych i krajoznawczych.

9. Zasady ewidencji OK-PTTK.

- ewidencję zweryfikowanych i przyznanych odznak krajoznawczych prowadzą jednostki przyznające dany stopień odznaki;
- ewidencja winna zawierać nr kolejny, imię i nazwisko, rok urodzenia, adres, przynależność do oddziału, datę przyznawania odznaki, podpis osoby weryfikującej.

10. Postanowienia końcowe.

- regulamin OK-PTTK został uchwalony przez Zarząd Główny PTTK w dniu 3.V.1975 r. i wchodzi w życie z dniem 1.VI.1975 r.;
- interpretacja regulaminu należy do Komisji Krajoznawczej ZG PTTK.

Zarząd Główny PTTK

ODZNAKA KRAJOZNAWCZA PTTK **Informacje i propozycje dla zdobywających odznakę.**

Odznaka Krajoznawcza PTTK jest przeznaczona dla tych członków i sympatyków Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, którzy wycieczki i wędrówki poświęcają poznaniu piękna i bogactwa naszego kraju.

Regulamin odznaki jest skonstruowany tak, że pozwala na swobodny dobór zwiedzanych obiektów krajoznawczych, samodzielne zaplanowanie trasy i korzystanie z różnych środków lokomocji. Zamiast. typowej książeczki z rubrykami na potwierdzenia, zaproponowaliśmy prowadzenie własnej kroniki krajoznawczych wędrówek, w której znajdują się: opis przebytej trasy, fotografie, rysunki, pocztówki, stemple, wpisy ciekawych ludzi – jednym słowem kroniki, która otworzona po kilku, kilkunastu, czy kilkudziesięciu latach pozwoli jej autorowi przeżyć niepowtarzalną wędrówkę jeszcze raz.

Kronika ta zabrana po kilku latach na wędrówkę po tej samej trasie stanie się dokumentem zmian jakie zachodzą w naszym kraju, pozwoli popatrzeć na te same obiekty i zjawiska oczami człowieka bogatszego o lata doświadczeń i skonfrontować to spojrzenie z utrwalonymi w kronice wrażeniami sprzed lat.

Odznaka Krajoznawcza PTTK przeznaczona jest dla turystów mających ambicje poznania zjawisk i ludzi na trasie wycieczki, turystów, dla których przemierzone kilometry nie są celem samym w sobie.

Potrafią więc oni przed udaniem się na wycieczkę sięgnąć po odpowiednią literaturę: przewodniki po okolicy, przewodniki po województwie, „Przewodnik po upamiętnionych miejscach walk i męczeństwa 1939-1945”, mapy turystyczne, serie przewodników „Przyroda polska” i „Nasza przyroda”, mapy parków i rezerwatów przyrody, mapy zabytków poszczególnych województw, wydawnictwa opisujące zabytki i katalogi zabytków, „Przewodnik archeologiczny po Polsce” oraz zajrzeć do turystycznej prasy: „Gościńca” i IMT „Światowida” – jednym słowem skorzystać z bogatej literatury krajoznawczej i turystycznej.

Poniżej przedstawiamy przykładowe miejsca, obiekty i imprezy, które mogą być wzięte pod uwagę przy planowaniu wycieczek.

Są to tylko przykłady podane dla wybranych zagadnień w poszczególnych grupach tematycznych. Przy planowaniu konkretnej wycieczki trzeba sięgnąć do wyżej wskazanych wydawnictw, lub poradzić się znających odwiedzane okolice, członków kadry PTTK.

Proponujemy:

Grupa 1.

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I JEGO OCHRONA

- parki narodowe: Babiogórski, Białowiecki, Bieszczadzki, Kampinoski, Karkonoski, Ojcowski, Pieniński, Roztoczański, Słowiński, Świętokrzyski, Tatrzański, Wielkopolski, Woliński.

Grupa 2.

OBIEKTY ZABYTKOWE

- dawne układy urbanistyczne, np.: Białogard, Biecz, Bystrzyca Kłodzka, Chęciny, Chełmno, Ciężkowice, Czchów, Gdańsk (Główne Miasto), Kazimierz, Kikół, Kraków, Lanckorona, Lipiany, Lipnica Murowana, Lublin, Łowicz, Olecko, Olkusz, Olsztyn (Stare Miasto), Orneta, Paczków, Pasłęk, Piotrków, Płock, Poznań (Stare Miasto), Puck,

Pułtusk, Reszel, Rydzyna, Sandomierz, Sejny, Skarszew, Starogard, Stary Sącz, Suwałki, Szydłów, Tarnów, Toruń, Trzebiatów, Trzczańsko-Zdrój, Tykocin, Warszawa (Stare i Nowe Miasto), Wejherowo, Wieluń, Wrocław, Zamość, Zakliczyn;

- zabytki techniki. np.: Bobrka (urządzenia wiertnicze), Bolesławiec nad rz. Prosną (młyn wodny), Bubel (wiatrak koźlak), Celejów (budynek papierniczy), Ciechocinek (tężnie), Chodorówka (wiatrak), Gdańsk (wielki młyn). Giżycko (most), Hamernia (ruiny papierni), Kanał Augustowski, Kanał Elbląski, Konary (ruiny cukrowni), Krosno (lampy naftowe), Krzemionki Opatowskie, Łańcut (powozownia), Łukowiska (wiatrak koźlak), Maleniec (Zakłady Metalowe „Stalma”), Ochotnica (folusz), Ojców (młyn), Olkusz (szyby kopalni), Osieczna (wiatraki), Piwniczna (folusz), Poradz Łobez (wiatrak), Reszel (most), rz. Nudwia k/Łowicza (most), Sanok (kuźnia), Sielpie (d. walcownia), Muzeum Zagłębia Staropolskiego, Słupsk (młyn), Szklarska Poręba (huta szkła kryształowego), Sułkowice (kuźnia), Świątniki (kuźnia), Wieliczka (kopalnia), Włocławek (fabryka fajansu), Zubrzyca Górna (folusz).

Grupa 3. MUZEA

- muzea narodowe wraz z oddziałami: Muzeum Narodowe w Warszawie (oddziały: Xawerego Dunikowskiego w Królikarni w Łazienkach, w Wilanowie, w Nieborowie). Muzeum Narodowe w Kielcach. Muzeum Narodowe w Krakowie (oddziały: zbiory Emeryka Hutten-Czapskiego, Nowy Gmach, Dom Jana Matejki, Galeria w Sukiennicach, Kamienica Szałańskich, Biblioteka Czartoryskich w Krakowie, Państwowe Zbiory Sztuki na Wawelu), Muzeum Narodowe w Poznaniu (oddziały: Muzeum Historii Miasta w Poznaniu, Muzeum Kultury i Sztuki Ludowej, Wielkopolskie Muzeum Wojskowe, Muzeum Instrumentów Muzycznych, Muzeum Rzemiosł Artystycznych w Poznaniu), Muzeum Narodowe w Szczecinie, Muzeum Narodowe we Wrocławiu;
- obiekty archeologiczne, wykopaliska, np.: rezerваты archeologiczne: Biskupin, Cmentarzyska Kultury Łużyckiej, Częstochowa-Raków, Giecz, Igołomia, Krzemionki Opatowskie, Ostrów Lednicki w Opolu, Zofipole.

Grupa 4. KULTURA LUDOWA

- uczestniczenie w imprezie regionalnej, np.: Chmielaki – Krasnystaw, Dni Folkloru Ludowego – Dynów, Dni Muzyki Kameralnej – Rzeszów, Dni Folkloru Opoczyńskiego – Opoczno, Dni Folkloru Kurpiowskiego – Ostrołęka, Dni Wrocławia, Dożynki Łowickie – Łowicz, Dymarki – Nowa Słupia, Festiwal Folklorystyczny – Płock, Festiwal Zespołów Polonijnych – Rzeszów, Festiwal Kapel i Śpiewaków Ludowych – Kazimierz, Gawędy Sabałowe – Zakopane, Jarmark Dominikański i truskawkobranie – Kartuzy, Lato Sieradzkie, Lipiec Muzyczny – Olsztyn, Lajkonik – Kraków, Olsztyńskie Dni Folkloru, Ogólnopolski Złot „Krajna” – Złotów, owocobranie – Dębno Lubuskie, Przebierańcy w Żywcu, Śpiewamy Poezję – zamki woj. olsztyńskiego, Wrzesień Jeleniogórski.

Grupa 5. DZIEJE WALKI I MĘCZEŃSTWA NARODU POLSKIEGO

- miejsca pamięci narodowej, wielkich zwycięstw, pomniki i muzea walk narodowowyzwoleńczej i ruchu robotniczego, miejsca wielkich bitew i wydarzeń historycznych, np.: Cedynia, Głogów, Grunwald, Gniezno, Niemcza, Oliwa, Płowce-Psie Pole, Puck, Raclawice, Trzciana;

- miejsca związane z walką narodowowyzwoleńczą i ruchem robotniczym, np.: Hajnówka, Leszno, Łódź, Małogoszcz, Miechów, Ostrołęka, Rajgród, Rawicz, Siemiatycze, Warszawa;
- miejsca walk z okresu września 1939 r., np.: Dęblin, Gdańsk, Górka, Gliwice, Hel, Katowice, Kutno, Warszawa, Westerplatte, Węgierska Górka, Wizna;
- miejsca bitew, partyzanckich 1940-1945 r., np.: Amielin, Celestynów, Chróślin, Dukla, Ewina, Lasy Bolimowskie, Lasy Janowskie, Małków, Polichno, Piaski Lubelskie, Rąblów, Wąchock;
- obozy koncentracyjne, miejsca masowych straceń 1940-1945, np.: Łambinowice, Majdanek, Oświęcim, Palmiry, Piaśnica Wielka, Rogoźnica (Gross Rosen), Szpęgawski Las, Sztutowo (Stutthof), Treblinka, Walim, Warszawa, Zgorzelec;
- miejscowości na Szlaku Zwycięstwa 1944-1945 r., np.: Garwolin, Gdynia – Kępa Redłowska, Gorzów Wielkopolski, Kielce, Kalisz, Kały Wrocławskie, Kołobrzeg, Lublin, Nowy Sącz, Poznań – Cytadela, Pułtusk, Siedlce, Studzianki, Starogard, Wałcz, Warszawa.

Grupa 6.

OSIĄGNIĘCIA POLSKI LUDOWEJ

- obiekty przemysłowe, np.: Białostockie Zakłady Przemysłu Bawełnianego „Pasty” – Zakłady Drzewne Przemysłu Leśnego w Hajnówce, Grudziądzkie Zakłady Przemysłu Gumowego, Zakłady Przemysłu Cukierniczego „Kopernik” w Toruniu, Zakłady Celulozy i Papieru w Świeciu, Zakłady Fajansu we Włocławku, Stocznia Gdańska, Zakłady Mechaniczne „Zamach” w Elblągu, Bielska Fabryka Maszyn Włókienniczych, Huta Szkła Gospodarczego w Zawierciu, Spółdzielnia Tkactwa Świętokrzyskiego w Bodzentynie, Zakłady Przemysłu Skórzanego w Radomiu, Zakłady Przemysłu Skórzanego w Radomiu, Zakłady Przemysłu Odzieżowego „Vistula” w Krakowie, Huta im. Lenina w Nowej Hucie, Zakłady Chemiczne „Oświęcim”, Okocimskie Zakłady Piwowarskie w Brzesku, Fabryka Mebli w Słupsku, Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Przemysłu Mięsnego – Lublin, Fabryka Maszyn Jedwabniczych w Łodzi, Tkalnia Jedwabiu „Brokat” w Łodzi, Zakłady Włókien Sztucznych „Wiston” w Tomaszowie Mazowieckim, Huta Szkła Gospodarczego „Hortensja” w Piotrkowie Trybunalskim, Olsztyńskie Zakłady Samochodowe „Stomil” w Olsztynie, Fabryka Kotłów w Raciborzu. Prudnickie Zakłady Przemysłu Bawełnianego w Prudniku, Fabryka Samochodów Dostawczych „Nysa” w Nysie, Fabryka Samochodów Małolitrażowych Fiat 126p Bielsku Białej i Tychach, FSO w Warszawie, Kozielska Stocznia Rzeczna w Koźlu-Rogi, Wytwórnia WYROBÓW Tytoniowych w Poznaniu, Wielkopolskie Zakłady Przemysłu Cukierniczego „Goplana” w Poznaniu, Elektrownia „Konin”, Elektrownia „Pątnów”, Huta Aluminium „Konin” w Malińcu, Huta Szkła Gospodarczego w Krośnie, Zakłady Wytwórcze Elementów Automatyki Przemysłowej w Przemyślu, Elektrownia Wodna w Solinie, Stocznia im. A. Warskiego w Szczecinie, Przedsiębiorstwo Usług Dalekomorskich „Odra” w Świnoujściu, Chodakowskie Zakłady Włókien Chemicznych w Chodakowie, Zakłady Jedwabiu Naturalnego w Milanówku, Ostrołęckie Zakłady Celulozowo-Papiernicze w Ostrołęce, Zakłady Mechaniczne „Ursus” w Ursusie, Fabryka Wagonów „Pafawag” we Wrocławiu;
- nowe obiekty mieszkaniowe, socjalne, komunikacyjne, np.: Białystok (Osiedle 1000-lecia, stadion „Gwardia”), Bydgoszcz (miasteczko uniwersyteckie), Chełm Lubelski, Frombork (Dworzec Centralny), Gdańsk (Port Północny, „Osiedle Młodych”,

„Przymorze”, lotnisko w Rębiechowie), Giżycko (przystań żeglugi), Łódź (Zakłady „Teofilów”), Łęczna (most łukowy), Kielce (osiedle KSM „XXX-lecia”), Konin, Koszalin (Osiedle 1000-lecia, amfiteatr), Kraków (Nowa Huta, „Osiedle1000-lecia”), Prekocin k/Krakowa (szpital dziecięcy, Dom Spokojnej Starości), Krynica (sanatoria), Lublin (szpital kliniczny, trasa W-Z), Lubin (centrum miedzi), Nowe Dębe, Olsztyn (Osiedle „Pojezierze”, „Kosmos”, hala sportowa, Planetarium), Płock (osiedle „Dobrzyńska Skarpa”, „Kolegialna”), Poznań (Osiedle „Winogrody”, „Rataje”, „Kaliniec”, trasa szosa E-8, Rondo Kopernika), Puławy (Zakładowy Dom Kultury), Radom (osiedle „XXV-lecia”), Rzeszów (osiedle „Filharmonia”), Smardzewice (zapora), Suwałki (Arkadia” – zespół obiektów rekreacyjno-sportowych), Szczecin (osiedle „Przyjaźni”, „Kaliny”, Wojewódzki Dom Sportu, ul. Gdańska – arteria komunikacyjna), Toruń (miasteczko uniwersyteckie), Tarnobrzeg (Dom Kultury), Turoszów, Warszawa (Wisłostrada, Trasa Łazienkowska, Dworzec Centralny PKP, Dworzec Lotniczy Okęcie, Wasilkowo k/Białegostoku (ośrodek sportów wodnych), Zamość (nowe osiedla).

Przedstawione propozycje nie wyczerpują długiej listy obiektów, które warto obejrzeć oraz imprez, w których można uczestniczyć, są jedynie wskazówką i zachętą do samodzielnych dalszych poszukiwań. Należy również pamiętać, że Towarzystwo nasze dysponuje liczną, kadrą instruktorską, która zawsze służy swą wiedzą, doświadczeniem i umiejętnościami zarówno w zaplanowaniu wycieczki, jak i na turystycznym szlaku.